

การลดการบุกรุกพื้นที่ฝักของกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย

ประเทศไทยดำรงเอกราชมาได้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็เพราะมีกำลังทหารที่เข้มแข็งคอยปกป้องอธิปไตย แต่การที่จะปกป้องรักษาดินแดนไว้ให้ได้ อย่างมั่นคงตลอดไปนั้น จำเป็นต้องมีกำลังทหารที่เข้มแข็ง แล้วกำลังทหารจะเข้มแข็งได้อย่างไรเล่าถ้าไม่มีการฝึก การหัดการ เตรียมการไว้ตั้งแต่ยามปกติ และองค์ประกอบที่สำคัญมากสำหรับการฝึก โดยเฉพาะการฝึกในยุคที่อาวุธได้ถูกพัฒนาให้มีประสิทธิภาพสูง และมีการรวบรวมผสม เหล่าทั้งทางอากาศและพื้นดินคือ สนามฝึกทางยุทธวิธีนั่นเอง

นโยบายของกระทรวงกลาโหมที่เล็งเห็นความสำคัญของพื้นที่ฝักเพื่อใช้เป็นสนามฝึกทาง ยุทธวิธีในระดับต่างๆ เพื่อพัฒนากองทัพไทย และมุ่งเน้นให้ได้กำลังพลที่มีความสามารถ เต็มเปี่ยมด้วยศักยภาพสามารถปฏิบัติภารกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้รับมอบหมาย จากผู้บังคับบัญชาตลอดจนสามารถเอาตัวรอดจากสถานการณ์คับขันได้จึงมอบนโยบายให้ กองบัญชาการกองทัพไทย และเหล่าทัพเพื่อพิจารณาแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้กองทัพ ไทยมีพื้นที่ฝักเพียงพอและชัดเจนซึ่งพื้นที่ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัยมีความ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สำหรับเป็นพื้นที่รองรับการฝึกในระดับต่างๆของเหล่าทัพ และ ที่ขาดไม่ได้เลยนั่นคือพื้นที่สำหรับการฝึกหน่วยทหารขนาดใหญ่ เพราะทุกกองทัพต่างต้อง มีการฝึก เรียนรู้ทั้งในทางทฤษฎี และภาคสนามเพื่อให้กองทัพมีกำลังพลที่มีประสิทธิภาพ และแข็งแกร่งเพียงพอต่อการรักษาดินแดน รักษาความสงบสุขในชาติ และเป็นที่ยิ่งแก่ ประชาชน¹

ปัจจุบันกองทัพไทยมีพื้นที่การฝึกที่สำคัญที่จะยกตัวอย่างมาพอสังเขปจำนวน 5 แห่งดังนี้

1. สนามฝึกปฏิบัติการเพื่อสันติภาพท่าเสด็จ ศูนย์ทหารราบค่ายธนระริชต์ อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นศูนย์ฝึกปฏิบัติการสันติภาพระดับยุทธวิธี เพื่อพัฒนาใช้ พื้นที่ฝักปฏิบัติการเพื่อสันติภาพระดับยุทธวิธี ของกองทัพไทย และกองทัพอาเซียน²

2. สนามฝึกหมายเลข 15 หาดยาว ซึ่งเป็นสนามฝึกของกองทัพเรือ อำเภอหาดยาว จังหวัดชลบุรี ใช้ในการฝึกสะเทินน้ำสะเทินบกฝึกพร้อม 3 เหล่าทัพ การรบในสิ่งปลูกสร้าง มีข้อจำกัดไม่สามารถขยายพื้นที่เพิ่มเติมขึ้นอีกด้วยปัจจัยในหลายๆด้าน สามารถรองรับการฝึกกรมผสมนาวิกโยธินโจมตีสะเทินน้ำสะเทินบก และส่งผ่านกองพันทหารราบ รวมทั้งการฝึกของกำลังทางเรือ³
3. ศูนย์ฝึกยุทธวิธีกองทัพบก อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี สามารถรองรับการฝึกพร้อมระดับกองพันผสม รวมทั้งการปฏิบัติร่วมระหว่างกองกำลังทางบกและกองกำลังทางอากาศ สามารถใช้กระสุนจริงได้⁴
4. สนามฝึกยิงปืนใหญ่รถถังภูลำไย อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา กองทัพภาคที่ 2 สามารถรองรับการฝึกพร้อมผสมของหน่วยระดับกองพันผสม และสามารถใช้กระสุนจริงได้ รวมทั้งการพัฒนาสนามฝึกในอนาคตเพื่อรองรับการฝึกพร้อมผสมระดับกรมทหารราบ⁵
5. สนามฝึกใช้อาวุธทางยุทธวิธีแบบรวมการกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย สามารถรองรับการฝึกพร้อมผสมระดับกรมและสามารถใช้กระสุนจริงได้⁶

จากสนามฝึกทางยุทธวิธีที่ยกตัวอย่างมาขั้นต้นนั้นแต่ละแห่งจะมีความสำคัญและขีดจำกัดในการรองรับการฝึกที่แตกต่างกันออกไป และในห้วงที่ผ่านมากองทัพไทยประสบปัญหาพื้นที่ฝึกไม่เพียงพอส่งผลให้ในแต่ละห้วงการฝึกไม่สามารถดำเนินการฝึกได้อย่างเต็มที่ ทำให้ไม่สามารถฝึกให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทางราชการในแต่ละงานการฝึกได้ ทั้งในการฝึกเป็นบุคคลและเป็นหน่วยโดยเฉพาะการฝึกการรบร่วมผสมเหล่า ยกตัวอย่างเช่น การฝึกกรมทหารราบเฉพาะกิจ หรือการฝึกกรมทหารม้าเฉพาะกิจ ซึ่งต้องมีการฝึกการดำเนินกลยุทธ์และการยิงปืนด้วยกระสุนจริงทั้งอาวุธประจำกายและอาวุธประจำหน่วย การยิงปืนใหญ่รถถัง การยิงปืนใหญ่สนามและการฝึกบินทิ้งระเบิดต่อเป้าหมายต่างๆของกองทัพอากาศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติของกำลังภาคพื้นดินเป็นต้น เนื่องจากพื้นที่บางแห่งมีขอบเขตจำกัดในการฝึก

กองทัพบกมีสนามฝึกทางยุทธวิธี อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งกองทัพภาคที่ 3 เป็นหน่วยครอบครองพื้นที่ฝึก และในปัจจุบันได้มอบหมายให้กองพลทหารราบที่ 4

เป็นหน่วยรับผิดชอบดูแลสนามฝึกกรมไปถึงการพัฒนาดูแลรักษาพื้นที่ฝึกตามความเหมาะสม โดยพื้นที่ฝึกดังกล่าวอยู่ในแนวเขตติดต่อระหว่างจังหวัดตากและจังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับที่กำหนดแนวทางในการดูแลรักษารวมถึงการแก้ไข ปัญหาของพื้นที่ฝึกที่อาจเกิดขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้กองพลทหารราบที่ 4 ได้มอบภารกิจให้ กรมทหารราบที่ 14 จัดกำลังพลเข้าดูแลพื้นที่ฝึก ปัจจุบันพื้นที่ฝึกนั้นได้ถูกราชากรบกรุก เข้ามาใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมาก⁷

พื้นที่ฝึกทางยุทธวิธีอำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย มีพื้นที่เดิมประมาณ 38,327 ไร่ ความยาวโดยรอบพื้นที่ประมาณ 44 กิโลเมตร ได้รับอนุญาตจากกรมป่าไม้ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2515 เพื่อใช้ประโยชน์ในการฝึกยิงปืนด้วยกระสุนจริง ทั้งนี้เพื่อตอบสนอง นโยบายและแก้ไขปัญหาพื้นที่ฝึกไม่เพียงพอ โดยพิจารณาพื้นที่ฝึกตามลำดับความเร่งด่วน ในช่วงปี พ.ศ. 2555 – 2556 มีนโยบายที่จะขยายพื้นที่ฝึกของกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัด สุโขทัย จากเดิม ประมาณ 38,327 ไร่ โดยต้องการขยายพื้นที่ ฝึกขึ้นไปทางด้านบนทางทิศเหนือ อีก 13,000 ไร่ อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแม่มอก-แม่ พันลำ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย เพื่อให้สามารถมีการ ปฏิบัติการทางอากาศ การใช้อาวุธของทหารอากาศ และตอบสนองต่ออาวุธที่ทันสมัย และมีระยะการยิงไกลขึ้นในอนาคต

กองทัพบกได้มีการทำขออนุมัติหลักการขอใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่า แม่มอก-แม่พันลำ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ประมาณ 13,000 ไร่ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2559 เพื่อใช้เป็นพื้นที่ฝึกทางทหารของกองทัพไทยและมติสภากลาโหม ครั้งที่ 10/2559 เมื่อ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2559 เห็นชอบตามแผนแม่บทการร่างปฏิรูปการ บริการจัดการและปรับปรุงโครงสร้างกลาโหม พ.ศ. 2560 – 2569 โดยในร่างแผนแม่บท ระบบงานการฝึก มีแนวกรอบความคิดพัฒนาและปรับปรุงระบบสนับสนุนการฝึก ทั้ง ระบบจำลองยุทธ เครื่องช่วยฝึก ศูนย์ฝึกบรรเทาสาธารณภัย และพื้นที่ฝึก เพื่อรองรับ การพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมอย่างบูรณาการ ทั้งในการฝึก 3 เหล่าทัพ และการฝึกร่วมผสมของเหล่าทัพและมิตรประเทศการประสานงานขอข้อมูลการใช้พื้นที่ฝึก

จากจังหวัดสุโขทัย และจังหวัดตาก การตรวจสอบพื้นที่เบื้องต้น การเผยแพร่ข้อมูลและชี้แจงเหตุผลความจำเป็นที่ต้องการขยายพื้นที่ฝักเพิ่มเติม การทำประชาพิจารณ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ การสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและประกาศให้ประชาชนและหน่วยงานในพื้นที่ให้รับทราบ การยื่นขอใช้พื้นที่ฝักไปยังกรมป่าไม้ผ่านผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย และตรวจสอบสภาพป่าไม้หลังการยื่นตามลำดับ

เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ.2559 ได้มีการอนุมัติการขอใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่หมอก-แม่พันลำ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย เพื่อเป็นพื้นที่ฝักทหารของกองทัพไทยเพิ่มเติมและเพื่อให้สภาพพื้นที่ฝักนั้นเป็นที่รกรกและมีพื้นที่โล่งเป็นบางแห่งเพื่อใช้เป็นพื้นที่ฝักดำเนินกลยุทธ์ของหน่วยในระดับต่างๆสามารถจำลองสถานการณ์ให้มีความสมจริงมากที่สุดเพื่อให้การฝักนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ของทางราชการ⁸

ปัจจุบันพื้นที่ฝักกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย มีเนื้อที่ทั้งสิ้น 51,327 ไร่⁹ แต่ประสบปัญหาการถูกบุกรุกจากราษฎรในพื้นที่ฝักและบริเวณหมู่บ้านใกล้เคียง จนทำให้ไม่สามารถรองรับการฝักของทหารได้อย่างเต็มประสิทธิภาพซึ่งกองทัพภาคที่ 3 ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเชิญผู้แทนของจังหวัดสุโขทัย ผู้แทนของจังหวัดตาก และราษฎรในพื้นที่ฝักทำการสำรวจการครอบครองใช้ประโยชน์พื้นที่ฝักด้วยการเดินสำรวจเข้าไปในพื้นที่จริงเพื่อจัดทำแผนที่ทางกายภาพและจากการสำรวจพบว่ามีผู้บุกรุกพื้นที่ฝักโดยรวมประมาณ 5,832 ไร่ สามารถแบ่งเป็นการปลูกบ้านเรือน 39 ไร่ (หมู่บ้านนายซัด 39 หลังคาเรือน และมีราษฎรจำนวน 213 ราย) และที่ทำกินตามฤดูกาลเพื่อปลูกพืชเชิงเดี่ยวจำพวก อ้อย ถั่วลิสง และมันสำปะหลัง เป็นต้นจำนวน 5,793 ไร่

สาเหตุที่ทำให้พื้นที่ฝักของกองทัพภาคที่ 3 ถูกบุกรุก

จากการศึกษาข้อมูลพบว่า การบุกรุกพื้นที่ฝักทางยุทธวิธีของกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ของราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังนี้ คือ การแผ้วถางและเผาป่าเพื่อปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น อ้อย ถั่วลิสง

มันสำปะหลัง เป็นพืชระยะสั้น ให้ค่าตอบแทนเร็ว ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ดังกล่าวนั้น ประกอบด้วยหลายๆ ปัจจัยด้วยกันที่สำคัญคือ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ ความยากจนและการขาดแคลนที่ดินทำกินของราษฎร ขาดการพัฒนาอาชีพที่มั่นคง การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้ การเพิ่มจำนวนขึ้นของราษฎร และการขาดจิตสำนึกร่วมกันในการอนุรักษ์ดูแลรักษาพื้นที่ป่า และระบบการบริหารจัดการที่ขาดประสิทธิภาพ การก่อสร้างที่อยู่อาศัย การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อประกอบอาชีพ¹⁰ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพื้นที่ฝักของกองทัพภาคที่ 3 ที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ของพื้นที่ในฝักได้อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้พื้นที่ฝักลดลง ทั้งนี้ไม่ใช่ส่งผลกระทบต่อทางกองทัพภาคที่ 3 แต่เพียงอย่างเดียว ราษฎรที่บุกรุกพื้นที่ฝักก็ได้รับผลกระทบเช่นเดียวกันคือมีความผิดตามกฎหมายที่บุกรุกที่ดินเพื่อใช้ประโยชน์ของทางราชการ

สาเหตุสำคัญที่ทำให้พื้นที่ฝักของกองทัพภาคที่ 3 ถูกบุกรุกคือ หน่วยที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบพื้นที่ฝักบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ตามได้รับมอบหมายจากกองทัพภาคที่ 3 รวมทั้งเป็นหน่วยที่จะต้องพัฒนาบำรุงรักษาพื้นที่ฝักตามสมควร ตามที่ได้ประกาศหวงห้ามพื้นที่ฝักเพื่อประโยชน์ในทางราชการทหาร ไม่สามารถครอบครองดูแลพื้นที่ฝักได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากเขตหวงห้ามพื้นที่ฝักมีจำนวนมากและมีอาณาเขตกว้างขวางและยากแก่การกำหนดเขตในภูมิประเทศจริง การขาดแคลนกำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ และยุทธโศปกรณ์ในการปกป้องดูแลพื้นที่ฝัก มีราษฎรบุกรุกแผ้วถางเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและทำการเกษตรในพื้นที่ฝัก เนื่องจากไม่ทราบถึงเส้นแนวขอบเขตทางกายภาพของพื้นที่ฝักอย่างชัดเจน รวมทั้งไม่ฟังคำสั่งชี้แจงของเจ้าหน้าที่ รวมถึงราษฎรบางส่วนมีความคิดว่าการดำเนินคดีต่อราษฎร ยังไม่เป็นธรรม ไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ การชี้แจงประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานทหารไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง และขาดความรอบคอบในการพิจารณาอนุญาต การบังคับใช้กฎหมายกับผู้บุกรุกพื้นที่ฝักยังไม่มีประสิทธิภาพ คดีความต่างๆ ที่นำไปสู่กระบวนการยุติธรรมขาดพยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิด ราษฎรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทำการบุกรุกพื้นที่ใหม่ต่อไปโดยเชื่อว่าพื้นที่ใหม่จะให้ผลผลิตมากกว่าพื้นที่เดิมและมีการขยายพื้นที่ในการบุกรุกเพิ่มมากขึ้น เกิดจากความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานและรายงาน

ผลการดำเนินงาน ก่อให้เกิดข้อผิดพลาดในการแก้ปัญหาตามสภาพพื้นที่จริง และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมจากชนบทเป็นสังคมเมือง โดยมีความต้องการพืชผลทางเศรษฐกิจมากขึ้นก่อให้เกิดการบุกรุกมากขึ้นตามลำดับ

กองทัพภาคที่ 3 ซึ่งเป็นหน่วยที่ครอบครองพื้นที่ฝักมีการมอบหมายให้หน่วยในพื้นที่ที่มีที่ตั้งหน่วยใกล้เคียงกับพื้นที่ฝักจัดกำลังพลและยุทโธปกรณ์มาดูแลพื้นที่แต่การจัดหน่วยนั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงหน่วยไปตามห้วงเวลาตามสั่งการของผู้บังคับบัญชาในแต่ละปีไม่เหมือนกัน ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่จะสลับกันอยู่สองหน่วยคือ มณฑลทหารบกที่ 310 (เดิมคือจังหวัดทหารบกดาก) ซึ่งมีที่ตั้งหน่วยอยู่ที่ ค่ายวชิรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดดาก และกองพลทหารราบที่ 4 ซึ่งมีที่ตั้งหน่วยอยู่ที่ ค่ายสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยในห้วงที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการดังนี้ คือ 1.) มีการสำรวจและกำหนดขอบเขตพื้นที่ฝักอย่างชัดเจน 2.) ดูแลพื้นที่ฝัก หมายแนว และกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่ราษฎรเข้าอยู่อาศัย และทำกิน 3.) ดำรงสภาพป่าและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าเพิ่มเติม และ 4.) ขจัดเงื่อนไขความขัดแย้งของราษฎรในพื้นที่¹¹

โดยในปี พ.ศ.2551 กองทัพภาคที่ 3 มอบให้จังหวัดทหารบกดาก (ในขณะนั้น ปัจจุบันแปรสภาพหน่วยเป็น มณฑลทหารบกที่ 310) เป็นหน่วยดูแลและรักษาพื้นที่ฝัก ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ.2551 ทางหน่วยได้จัดกำลังพล จำนวน 1 ชุดปฏิบัติการ จำนวน 11 นาย ดูแลรักษาพื้นที่โดยประกอบด้วย นายทหารชั้นประทวน 5 นาย และพลทหาร 6 นาย และได้มีการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ฝักของกองทัพภาคที่ 3 ดังนี้ ชุดดูแลพื้นที่ฝักกองทัพภาคที่ 3 ร่วมกับเจ้าหน้าที่กองช่าง ตำบลตลิ่งชัน ได้ดำเนินการสำรวจการอยู่อาศัยทำกินของราษฎรในพื้นที่ฝัก พร้อมมีการเก็บบันทึกข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน โดยได้เชิญผู้แทนส่วนราชการ ฝ่ายการปกครองที่เกี่ยวข้อง และราษฎรที่ได้รับผลกระทบ และหน่วยดูแลพื้นที่ฝักมาหารือแนวทางในการแก้ไขปัญหา ไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มมากขึ้น และให้การอยู่อาศัย การประกอบอาชีพของราษฎร และการใช้สนามฝักของกองทัพภาคที่ 3 สามารถอยู่ร่วมกันได้ และมีการตั้งวัตถุประสงค์ไว้ว่า การสำรวจ การอยู่อาศัย การประกอบอาชีพ

ของราษฎรในพื้นที่ฝักทางยุทธวิธีของกองทัพภาคที่ 3 เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ตามมติการประชุมและมีความเห็นในทิศทางเดียวกัน

กองทัพภาคที่ 3 จึงได้ทำแผนที่การบุกรุกเรียกว่าแผนที่ทางกายภาพส่วนพื้นที่ฝักที่ประชาชนไม่ได้บุกรุกและใช้ประโยชน์เรียกว่าพื้นที่ฝักนอกแผนที่ทางกายภาพ ซึ่งทางกองทัพภาคที่ 3 ร่วมกับตัวแทนราษฎรและหัวหน้างานในแต่ละส่วนของภาครัฐได้จัดให้มีการหารือกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่เป็นพึงพอใจของทุกฝ่ายได้มีการลงบันทึกข้อมูลในส่วนของผู้บุกรุกให้ยอมรับว่าเป็นผู้ได้บุกรุกพื้นที่ฝักดังกล่าวจริง และไม่ได้แย้งสิทธิ์มาทำการใช้ประโยชน์พื้นที่ฝัก ถ้าหากผู้บุกรุกยังฝ่าฝืนหรือทำการบุกรุกพื้นที่ฝักอีกก็จะถือว่าผู้บุกรุกเป็นผู้กระทำผิดและจะต้องมีการดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

ที่ผ่านมามีมาตรการทางกฎหมายที่ทางราชการใช้ในการป้องกันและปราบปรามผู้บุกรุกพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทางราชการหลายฉบับ แต่ความเห็นภาคประชาชนที่สำคัญคือ มาตรการเพิ่มเติมทางด้านกฎหมายจากที่มีอยู่แล้วและที่ได้แก้ไขปรับปรุงแก้ไข ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงทำให้ลดข้อขัดแย้งในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าและพื้นที่ของทางราชการระหว่างภาครัฐกับประชาชนได้มากขึ้น เช่นเดียวกันทางกองทัพภาคที่ 3 ที่ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ฝักได้แก่ การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างทางราชการกับประชาชนโดยให้ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการปรับปรุงแนวเขตพื้นที่ใหม่ในเขตพื้นที่ฝักมีการดูแลรักษาที่เป็นเอกภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่การป้องกันรักษาพื้นที่ฝัก มีการกำหนดยุทธศาสตร์และกลไกในการวางแผนงานโครงการร่วมกันที่ดี ในระหว่างหน่วยที่มีหน้าที่ดูแลรักษาพื้นที่ฝักร่วมกันอย่างมีเอกภาพ ในการทำความเข้าใจ¹² กับราษฎรที่บุกรุกแผ้วถางเพื่อสร้างที่อยู่อาศัยและทำการเกษตรในพื้นที่ฝักนั้น หน่วยได้ปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการช่วยเหลือราษฎรให้มีที่อยู่อาศัยและที่ทำกินโดยถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบของทางราชการ ราษฎรสามารถพิสูจน์ได้ว่าอาศัยอยู่จริงและทำประโยชน์อยู่จริง

โดยให้พิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรีการจัดให้เช่าที่ดินครอบครองเป็นการชั่วคราวมีกำหนดครั้งละไม่เกิน 3 ปี เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2547¹³ ราษฎรบางส่วนไม่ทราบถึง

เส้นแนวขอบเขตทางกายภาพของพื้นที่ฝึกลักษณะชัดเจน รวมทั้งไม่ฟังคำสั่งแข็งของเจ้าหน้าที่
นั้นได้ดำเนินการจัดวางเสาปูนเพื่อเป็นหลักแนวบ่งบอกขอบเขตของพื้นที่ฝึกและมีการ
สร้างรั้วลวดหนามในขอบเขตที่ติดกับที่ทำกินของราษฎรเพื่อแบ่งกันแนวเขตที่ชัดเจน¹⁴
จัดการชี้แจงประชาสัมพันธ์โดยการจัดประชุมชี้แจงหัวหน้าผู้แทนของแต่ละส่วนที่ใช้
ประโยชน์จากพื้นที่ฝึกและมีการลงพื้นที่ให้ข้อมูลแก่ราษฎรในพื้นที่เพื่อให้เกิดความเข้าใจ
การติดป้ายประชาสัมพันธ์และบันทึกภาพไว้เป็นหลักฐานเพื่ออุดช่องว่างของการที่ผู้บุกรุก
บอกว่าไม่ทราบซึ่งเป็นสาเหตุของการขาดเจตนา การประชุมกับฝ่ายปกครองมีการบันทึก
การประชุมและทำความเข้าใจกับผู้ใหญ่บ้านผู้นำท้องถิ่นเพราะบุคคลเหล่านี้จะทราบเรื่อง
และรู้จักกับผู้บุกรุกได้ดีและอาจมีผลประโยชน์ควบคู่ไปด้วยบางครั้งการประชุมมีแนว
ทำงานอย่างหนึ่งแต่พอไปประชุมกับลูกบ้านไม่สามารถชี้แจงให้ลูกบ้านเข้าใจได้ทำให้เกิด
ความเข้าใจที่สับสน¹⁵

ปัจจุบันได้มีการกำหนดขอบเขตพื้นที่โดยดำเนินการสร้างรั้วติดลวดหนามมีความยาว
ประมาณ 3,410 เมตร และดำเนินการติดตั้งในส่วนที่เป็นเสาปูน ทั้งนี้ปัญหาความขัดแย้งที่
พบในพื้นที่คือทางราษฎรมีการเรียกร้องให้ล้อมรั้วเฉพาะพื้นที่ที่เป็นพื้นที่ป่าเท่านั้น ในส่วน
พื้นที่ที่มีการประกอบอาชีพ การใช้ประโยชน์ของทางราษฎรไม่ให้มีการล้อมรั้ว และขอ
ไม่ให้มีการขังไร่ราษฎรให้ออกจากพื้นที่ และชุดดูแลพื้นที่ฝึกทางยุทธวิธีของกองทัพอากาศที่ 3
อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ได้ชี้แจงราษฎรในพื้นที่รวมถึงได้ทำความเข้าใจถึง
วัตถุประสงค์ในการจัดทำโครงการล้อมรั้วดังกล่าวให้มีความเห็นที่ตรงกันทั้งสองฝ่าย และ
ไม่มีการขังไร่ราษฎรออกจากพื้นที่ ได้มีการให้ข้อมูลประชาสัมพันธ์ถึงมาตรการและ
แนวทางในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ฝึกของราษฎรในพื้นที่ใกล้เคียงและรวมไปถึงจัดให้มี
โครงการปลูกป่าเพื่อเป็นการดูแลรักษาพื้นที่ฝึก รวมทั้งดำเนินการกับราษฎรที่ได้ทำการบุกรุก
พื้นที่ฝึกด้วยการให้มีการทำข้อตกลงและลงนามยินยอมว่าเป็นผู้บุกรุกพื้นที่ป่าและจะไม่
มีการขยายการบุกรุกพื้นที่เพิ่มเติมอีกด้วย

ราษฎรบางส่วนเห็นว่าการดำเนินคดีต่อราษฎร ยังไม่เป็นธรรม เจ้าหน้าที่ของหน่วยงาน
ทหารไม่ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจังและขาดความรอบคอบในการพิจารณาอนุญาต

การบังคับใช้กฎหมายกับผู้บุกรุกพื้นที่ฝักยังไม่มีประสิทธิภาพคดีความต่างๆ ที่นำไปสู่กระบวนการยุติธรรมขาดพยานหลักฐานที่พิสูจน์ความผิด ราษฎรบางกลุ่มยังไม่เชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ราษฎรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ประโยชน์ที่ดิน และทำการบุกรุกพื้นที่ใหม่ต่อไปโดยเชื่อว่าพื้นที่ใหม่จะให้ผลผลิตมากกว่าพื้นที่เดิมและมีการขยายพื้นที่ในการบุกรุกเพิ่มมากขึ้น¹⁶ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมจากชนบทเป็นสังคมเมือง โดยราษฎรโดยรอบพื้นที่ฝักมีความต้องการพืชผลทางเศรษฐกิจมากขึ้นก่อให้เกิดการบุกรุกมากขึ้นตามลำดับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้ให้นายทหารพระธรรมนูญของหน่วยเข้ามาอบรมให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่กำลังพลของชุดปฏิบัติการเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในด้านของกฎหมาย¹⁷ โดยในภาพรวมนั้นยังคงไม่สามารถแก้ไขปัญหาการลดการบุกรุกพื้นที่ฝักได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ยังคงปรากฏการบุกรุกและเกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างราษฎรในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่บ่อยครั้ง หากปล่อยให้ราษฎรบุกรุกทำลายป่าและครอบครองพื้นที่ฝักก่อน

ปัจจุบันได้มีแนวทางการแก้ปัญหาสำคัญคือการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน หน่วยที่ดูแลพื้นที่ฝักต้องเข้าถึงพื้นที่อย่างรวดเร็ว เมื่อได้รับแจ้งว่า มีการบุกรุกหรือทำลายป่า ต้องเพิ่มอัตรากำลังเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ ให้เหมาะสมกับการดูแลรักษาป้องกันตลอดจนกำลังพลที่ต้องมีสัมพันธภาพกับราษฎรในชุมชนเพื่อที่จะรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็ว เมื่อมีการบุกรุกป่าและมีการกำหนดแนวเขตพื้นที่ฝักให้ชัดเจน¹⁸ ดำเนินการสำรวจแนวเขตที่ดินที่ราษฎรครอบครองทำกินหรืออาศัยติดแนวเขตป่าหรือรูกกล้าแนวเขตป่าเพื่อยุติปัญหาเรื่องแนวเขต และลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานทหารกับราษฎร การสร้างความมั่นคงให้กับแนวเขตพื้นที่ฝักควรมีการจัดทำแนวเขตพื้นที่ฝักกันชนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงในพื้นที่ โดยให้ราษฎรเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อปกป้องป่าได้อย่างทันท่วงที¹⁹

ผลจากการวิจัยครั้งนี้นำมาสู่การแก้ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ฝัก ในทางปฏิบัติโดยให้ยึดหลักการดำเนินงานแบบบูรณาการ การเสริมสร้างประสิทธิภาพของหน่วยที่ดูแลพื้นที่ฝัก การสร้างความเข้าใจกับราษฎรบริเวณโดยรอบโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้

ราชภูธรนั้นอยู่ร่วมกับพื้นที่การฝึกได้และยังช่วยกันปกป้องดูแลรักษาป่าในพื้นที่ฝึกอีกด้วย ซึ่งที่ต้องทำอย่างนี้เพราะว่ามีตัวอย่างของหน่วยที่ปฏิบัติได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมที่ผ่านมาแล้วคือของ “กรมการทหารช่าง” ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ(สวนผึ้งโมเดล) โดยกองทัพบก, 2554²⁰

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้สามารถยืนยันได้ว่าการเลือกหน่วยที่เหมาะสม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ ณ อำเภอสวนผึ้งนั้น ได้เลือกหน่วย กรมการทหารช่าง เป็นหน่วยรับผิดชอบดูแลพื้นที่ฝึก สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ฝึก อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก กรมการทหารช่าง ได้จัดกำลังพลให้เพียงพอต่อการดูแลพื้นที่ฝึกโดยพิจารณาจากภารกิจที่ได้รับมอบเป็นหลัก กำลังพลมีความรู้ความสามารถในงานด้านกิจการพลเรือนเป็นอย่างมาก และทำงานในการสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ฝึกและบริเวณโดยรอบ มีความคล่องแคล่ว ชัยนอดทน ต้องออกสำรวจตรวจสอบพื้นที่ฝึกอย่างสม่ำเสมอ และเป็นคนในพื้นที่ทำให้มีความสนิทสนมใกล้ชิดกับราษฎรมากกว่าหน่วยอื่นๆจึงทำให้สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับราษฎรได้โดยง่าย²¹ รวมทั้งได้นำแนวทางหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดนมาประยุกต์ใช้ด้วยการปลุกจิตสำนึกให้ราษฎรมีความรักหวงแหนผืนป่าและช่วยกันปกป้องดูแลรักษาพร้อมกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง

ด้านยุทธโธปกรณ์ ที่สำคัญคือ ยานพาหนะ กล้องถ่ายรูป เครื่องมือหาพิกัดจากดาวเทียม และเครื่องมือสื่อสาร มีการพิจารณาให้การสนับสนุน สป.3 อย่างเพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจเพราะต้องใช้ในการลาดตระเวนและเฝ้าตรวจพื้นที่ฝึกอย่างต่อเนื่อง การเพิ่มเครื่องมือในการทำงานด้านกิจการพลเรือนเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับราษฎร มีการจัดการสอนอบรมการใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน แนะนำการทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเป็นการลดการบุกรุกพื้นที่ อีกทั้งการสอนอบรมนั้นจะทำให้ราษฎรเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและป่าไม้อีกด้วยโดยมุ่งเน้นไปที่เยาวชนเป็นเป้าหมาย

หลักซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ในอนาคตจะเป็นแนวกันชนและพลังที่สำคัญในการช่วยดูแลพื้นที่ฝึกลอยอย่างยั่งยืนต่อไป

ด้านที่ตั้งหน่วย หน่วยที่เหมาะสมในการดูแลพื้นที่ฝึกคือ กรมการทหารช่าง ตั้งอยู่ ณ จังหวัดราชบุรี มีที่ตั้งหน่วยอยู่ใกล้พื้นที่ฝึกมากกว่าหน่วยอื่นๆ ทำให้สะดวกต่อการเดินทางเข้าพื้นที่ฝึกลดการสิ้นเปลือง สป.3 ประหยัดเวลา สามารถทำการส่งกำลังบำรุงได้โดยง่าย ด้านงบประมาณ งบประมาณที่ได้รับจากกองทัพบกที่ใช้ในการดูแลรักษาพื้นที่ฝึกลอยนั้นส่วนใหญ่คือ งบค่าตอบแทนกำลังพล แต่จากการศึกษาพบว่า การลดการบุกรุกพื้นที่ฝึกได้อย่างยั่งยืนนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากราษฎร รวมถึงการให้ความรู้กับราษฎรเพื่อให้ทราบถึงความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องรักษาพื้นที่ฝึกไว้ รวมไปถึงการอบรมด้านการเกษตรแผนใหม่เพื่อลดการใช้พื้นที่เพาะปลูกจำนวนมากแต่ได้ผลผลิตน้อย โดยใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง จึงควรมีงบประมาณในการจัดการฝึกลอยในด้านนี้โดยเฉพาะและรวมถึงจัดหาอุปกรณ์เพื่อมอบให้กับราษฎรในการส่งเสริมทำการเกษตร เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น²²

ความสามารถในการบูรณาการ เป็นวิธีการทำงานที่สำคัญมาก เนื่องจากกำลังพลและหน่วยจะต้องทำงานร่วมกับส่วนราชการอื่นๆและราษฎรในพื้นที่ เพื่อทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้ลดการบุกรุกพื้นที่ฝึกได้อย่างยั่งยืนต่อไป โดยสามารถใช้แนวทางการปฏิบัติของหน่วยงานอื่นๆที่มีปัญหาใกล้เคียงกันนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติได้โดยมีตัวอย่างที่สำคัญคือของ “กรมการทหารช่าง” ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ(สวนผึ้งโมเดล) โดยกองทัพบก เมื่อปี 2554

จากข้อมูลและการศึกษาของผู้วิจัยได้วิเคราะห์ แนวทางในการลดการบุกรุกพื้นที่ฝึกของกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ดังนี้

- 1.ด้านการสำรวจและกำหนดแนวขอบเขตพื้นที่ฝึกทำแผนที่ให้ชัดเจนเพื่อการดูแลได้อย่างเหมาะสม และสำรวจแนวขอบเขตพื้นที่ที่ถูกราษฎรบุกรุกอย่างชัดเจนเพื่อกำหนดพื้นที่

- อยู่อาศัยและพื้นที่การเกษตรไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติมขึ้นมาอีกและง่ายต่อการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ในการควบคุม
- 2.ด้านความสามารถในการบูรณาการ เป็นวิธีการทำงานที่สำคัญ ต้องมุ่งเน้นไปที่การฝึกกำลังพลที่จะมาปฏิบัติงานในการดูแลพื้นที่ ด้วยการจัดการสอนอบรมภายในหน่วยและส่งไปเรียนในหลักสูตรต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทางราชการต่อไป
 - 3.ด้านกำลังพล ต้องจัดกำลังพลให้เพียงพอต่อการดูแลพื้นที่ฝึก ทั้งนี้เพราะภารกิจที่ได้รับมอบมีหลายด้าน โดยใช้งานกิจการพลเรือนเป็นตัวนำ งานในการลาดตระเวนเฝ้าตรวจสร้างความเข้าใจกับราษฎรโดยรอบพื้นที่เป็นตัวเสริม และกำลังพลควรเป็นคนในพื้นที่เป็นหลัก เพื่อให้ง่ายต่อการประสานงานในด้านต่างๆ
 - 4.ด้านยุทธโศปกรณ์ ที่สำคัญต้องสนับสนุนคือ รถยนต์บรรทุกขนาดเล็ก,รถจักรยานยนต์, เครื่องมือสื่อสาร และอุปกรณ์ที่จำเป็นเกี่ยวกับงานด้านกิจการพลเรือนต่างๆ เพราะต้องจัดการสอนอบรมการใช้ชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับราษฎรในพื้นที่ เพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน
 - 5.ด้านที่ตั้งหน่วย คือมณฑลทหารบกที่มีที่ตั้งอยู่ใกล้พื้นที่ฝึกมากที่สุดคือ มณฑลทหารบกที่ 310 ค่ายวชิรปราการ อำเภอเมือง จังหวัดตาก อยู่ห่างจากพื้นที่ฝึก 60 กิโลเมตร และมีหน้าที่ดูแลพื้นที่ส่วนหลังตามที่กองทัพบกได้มอบหมายภารกิจให้อยู่แล้ว ในส่วนหน่วยหน่วยกำลังรบเช่น กองพลทหารราบที่ 4 ซึ่งเป็นหน่วยที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ฝึกนั้น ไม่เหมาะสมที่จะดูแลพื้นที่เนื่องจากมีภารกิจอื่นๆมากอยู่แล้ว และไม่ได้รับมอบจากกองทัพบกให้ดูแลพื้นที่ส่วนหลัง จึงจำเป็นต้องแยกภารกิจจากกันให้ชัดเจน ระหว่างหน่วยใช้พื้นที่กับหน่วยที่ดูแลพื้นที่ฝึก
 - 6.ด้านงบประมาณ มี 2 ด้านที่ต้องให้เพิ่มมากขึ้นคือ งบด้านกำลังพลเพื่อให้สามารถจัดกำลังพลได้มากขึ้น และงบด้านกิจการพลเรือนที่ต้องใช้ฝึกอบรมราษฎรตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและรวมถึงจัดหาอุปกรณ์เพื่อมอบให้กับราษฎรในการส่งเสริมทำการเกษตร เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น

สรุป

การลดการบุกรุกพื้นที่ฝักของกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัยนั้น สามารถเพิ่มประสิทธิภาพด้วย การกำหนดขอบเขตพื้นที่ฝัก การทำแผนที่กายภาพ ให้ชัดเจน กำหนดพื้นที่เกษตรกรรม การสร้างความเข้าใจกับราษฎรในพื้นที่ฝัก และการเลือกหน่วยที่เหมาะสมในการรับผิดชอบดูแลพื้นที่ฝัก เพื่อลดปัญหาการบุกรุกจากราษฎรในพื้นที่ได้ผลดีโดยการเลือกหน่วยที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ฝักมากกว่าหน่วยอื่นๆทำให้ง่ายต่อการดูแลพื้นที่ กำลังพลที่มีประสิทธิภาพจากการฝึกสอนอบรมภายในหน่วยและควรเป็นกำลังพลในพื้นที่ซึ่งทำให้ง่ายในการประสานงานกับราษฎรในพื้นที่ด้วยกันควรมีจำนวนกำลังพลในชุดปฏิบัติการเพียงพอกับภารกิจที่ได้รับ มีการจัดหายุทธโปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติการกิจให้ชุดปฏิบัติการสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้าน การสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยเหนือตามการร้องขอ ทั้งงบด้านกำลังพล งบประมาณปฏิบัติการ งบด้านกิจการพลเรือน และชุดปฏิบัติการมีความสามารถในการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและราษฎรในพื้นที่ ซึ่งมณฑลทหารบก ดำเนินการเป็นประจำและมีงบประมาณสนับสนุน ปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยทำให้สามารถลดการบุกรุกพื้นที่ฝักได้ โดยในระยะแรกนั้นป้องกันไม่ให้เกิดการบุกรุกเพิ่มเติม และในระยะต่อไปคือการปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ฝักที่ถูกบุกรุก และในระยะสุดท้ายคือ สามารถเปลี่ยนแนวความคิดค่านิยมของราษฎรให้มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ โดยสามารถอยู่กับพื้นที่ฝักได้อย่างยั่งยืน ในห้วงที่หน่วยยังขาดการสนับสนุน หน่วยจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหา เช่น การใช้เทคโนโลยี หรือการแสวงหานวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถจะดำเนินการได้ต่อไปในอนาคต ดำรงไว้ซึ่งพื้นที่ฝักสำหรับหน่วยทหารขนาดใหญ่ เพื่อให้กองทัพมีกำลังพลที่มีประสิทธิภาพและแข็งแกร่งในการรักษาดินแดน รักษาความสงบสุข และความมั่นคงให้กับประชาชนชาวไทยได้ตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

- ¹ สนามฝึกปฏิบัติการเพื่อสันติภาพท่าเสด็จศูนย์ทหารราบค่ายธนระริชต์ อำเภอบรรณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ [อินเทอร์เน็ต 2561] ข้อมูลพื้นที่ค่ายธนระริชต์ พ.ศ. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2561] เข้าถึงได้จาก <http://www.hua-hin.org/pranburi/attractions/tanarat.html>
- ² สนามฝึกหมายเลข 15 หาดยาว อำเภอดาดยาว จังหวัดชลบุรี ข้อมูล[อินเทอร์เน็ต 2561] พื้นที่ฝึกหมายเลข 15 หาดยาว พ.ศ. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2561] เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/271626>
- ³ ศูนย์ฝึกยุทธวิธีกองทัพบก อำเภอดาดยาว จังหวัดชลบุรี [อินเทอร์เน็ต 2561] ข้อมูลศูนย์ฝึกยุทธวิธีกองทัพบก อำเภอดาดยาว พ.ศ. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2561] เข้าถึงได้จาก <https://web.stagram.com/location/728973802>
- ⁴ สนามฝึกยิงปืนใหญ่รถถังภูลำไย อำเภอด่านช้าง จังหวัดนครราชสีมา กองทัพภาคที่ 2 [อินเทอร์เน็ต 2561] ข้อมูลสนามฝึกยิงปืนใหญ่รถถังภูลำไย อำเภอด่านช้าง พ.ศ. 2561 [เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2561] เข้าถึงได้จาก <https://web.stagram.com/location/373373390>
- ⁵ สนามฝึกใช้อาวุธทางยุทธวิธีแบบรวมการกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย [อินเทอร์เน็ต 2561] ข้อมูลสนามฝึกใช้อาวุธทางยุทธวิธีแบบรวมการกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย พ.ศ. 2561. [เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2561] เข้าถึงได้จาก <https://www.thairath.co.th/content/271626>
- ⁶ ข้อมูลการขอใช้พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าแม่มอก – แม่พันลำ. เอกสารอัดสำเนา กยก.ทก.3 ; 2559
- ⁷ ข้อมูลการบุกเบิกบริเวณพื้นที่ฝึกกองทัพภาคที่ 3 เอกสารอัดสำเนา ฝยก.จทบ.ต.ก. ; 2557

- ⁸ ภาณุวุฒ บวรณพพรหม และ นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการบุกรุกทำลายป่าในจังหวัดน่าน [วิทยานิพนธ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วารสารการวิจัยและพัฒนา] มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ; 2556
- ⁹ เรื่องเดียวกันหน้า 2,5
- ¹⁰ เรื่องเดียวกัน,หน้า 9-14
- ¹¹ ปัญหาสนามฝึกใช้อาวุธทางยุทธวิธีแบบรวมการกองทัพภาคที่ 3 อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย. เอกสารอัดสำเนา มทบ.310 ; 2556
- ¹² เรื่องเดียวกัน,หน้า 5
- ¹³ เรื่องเดียวกัน,หน้า 8
- ¹⁴ เรื่องเดียวกัน,หน้า 16-20
- ¹⁵ สุจารีย์ วิชัยดิษฐ์. การจัดการความขัดแย้งในการใช้ที่ดินสาธารณประโยชน์ทุ่งเลี้ยงสัตว์หนองพลับ กรณีศึกษา ตำบลพรุไทย อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี [วิทยานิพนธ์การปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น] มหาวิทยาลัยขอนแก่น ; 2556
- ¹⁶ สุรียา คงคำ, บำเพ็ญ เขียวหวาน และ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2558). การจัดการที่ดิน : กรณีศึกษา ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง : สาขาเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ¹⁷ ดร.ณศักดิ์ ตติยะลาภะ และ เจตต์จ คชฤทธิ์. การจัดการที่อยู่อาศัยและที่ทำกินกรณีศึกษา ตำบลพีชอุดม อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี [วิทยานิพนธ์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา] มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ; 2560
- ¹⁸ การรับมอบพื้นที่ฝึกทางยุทธวิธี ทภ.3. อ.บ้านด่านลานหอย จว.ส.ท. จาก มทบ.310 เอกสารอัดสำเนา กยก.ทภ.3 ; 2561
- ¹⁹ สมภาร จันทะวงศ์. บทบาทของชุมชนในการจัดการป่าไม้ กรณีศึกษาป่าโสภกัน ตำบลเหล่าเสือโก้ก อำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี [วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา] มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ; 2551

²⁰ กรมการทหารช่าง “ การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ราชพัสดุ (สวนฝั้งโมเดล) โดยกองทัพบก ; 2554

²¹ ร่างระเบียบกองทัพบกกว่าด้วยการบริหารจัดการที่ดินกองทัพบก [อินเทอร์เน็ต] [เข้าถึงเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2561] .

เข้าถึงได้จาก <http://dlogs.rta.mi.th/wives/download/061160-3.pdf>

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 4-6